

IOR

Petri Räisänen
Ari Vöntänen

BOCKIN

SUURI

SAAGA

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.
Text and data mining prohibited.

Kiitos Juha Javanaiselle kaikesta avusta.

Suomen tietokirjailijat ry on tukenut kirjoitustyötä.

© Petri Räisänen, Ari Vántänen ja
Like Kustannus / Kustannusosakeyhtiö Otava 2026
Helsinki

Kansi: Tommi Tukiainen
Taitto: M. Pietikäinen

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-49988-6

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2026

*Ei saagaan tarvitse uskoa,
mutta sitä voi kelailla mielessä.
Jos joku asia ei tunnu oikealta,
sen voi jättää auki.
Näin saaga on minulle kerrottu
ja näin on ollut minun velvollisuuteni
kertoa sitä eteenpäin.*

– IOR BOCK

SISÄLTÖ

Alkusanat ... 8

Aikajana ... 13

Saagan perillinen – Ior Bockin esipuhe ... 17

1. IOR SVEDLIN ... 23

Ior kertoo Bockin saagaa: Luomiskertomus ... 33

2. IOR TEATTERISSA ... 36

Ior kertoo Bockin saagaa: Piruet ja Roset ... 57

3. IOR VIAPORISSA 1968–1984 ... 61

Ior kertoo Bockin saagaa: Paratiisiaika – Paradiset per-i-ord ... 83

4. IOR INTIASSA 1974–1984 ... 91

*Ior kertoo Bockin saagaa: Ensimmäisestä ragnarökistä
Götanmaiden aikaan ... 112*

5. SAAGA TULEE JULKI ... 120

*Ior kertoo Bockin saagaa: Paluu Odenmaan aikaan
ja uusien ympyrämaiden synty ... 136*

6. MIKÄ ON BOCKIN SAAGA? ... 148

7. ALFABET – AVAIN SAAGAAN ... 159

*Ior kertoo Bockin saagaa: Uhrausjärjestelmä ja
siirtämisjärjestelmä, osa I ... 174*

8. IOR INTIASSA 1984–2004 ... 184

*Ior kertoo Bockin saagaa: Uhrausjärjestelmä ja
siirtämisyjärjestelmä, osa 2 ... 201*

9. IOR VIAPORISSA 1985–1998 ... 207

Ior kertoo Bockin saagaa: Aasereiden uhraustapoja ... 226

10. IOR JA HAMPPU ... 230

Ior kertoo Bockin saagaa: Saunasolmu ... 242

11. MAANALAISET MYSTEERIT ... 244

Ior kertoo Bockin saagaa: Armeijan tittelit ... 283

12. IOR JA JULKISUUS ... 286

*Ior kertoo Bockin saagaa: Jatulintarhasta
Valhallan parlamenttiin ... 300*

13. SAAGA, SPERMA JA MAHLA ... 312

Ior kertoo Bockin saagaa: Mas-kulli-inista ja fem-i-niinistä ... 324

14. IOR JA NAISET ... 326

Ior kertoo Bockin saagaa: Puut ja tuhkatmatkat ... 338

15. KOHTALON KÄSISSÄ ... 341

Ior kertoo Bockin saagaa: Kielet kasteissa ja niiden kehitys ... 372

16. VIIMEISET VUODET ... 376

Ior kertoo Bockin saagaa: Vuoden 1050 Ragnarök ... 400

17. JANEN TARINA ... 403

18. KUN VALO AVAUTUU, MYÖS PIMEYS AVAUTUU ... 438

Lähteet ... 459

ALKUSANAT

Petrin johdanto

Tutustuin Ioriin ja hänen perheensä saagaan luettuani Erkki Pirtolan lehtisen *Ior Bockin suuri saaga*. Sisälläni heräsi kiinnostus mytologiseen historiaamme ja se jatkuu vieläkin. Etsijänsydämeni syytyi. Saagassa oli liian viisaasti etenevä juoni. Siinä oli tietoa, jota ei voinut keksiä, vaikka olisi tutkinut kaikki maailman mytologiat. Se ei voinut olla yhden ihmisen pilvipäissään säveltämä tarina niin kuin lehdistö ja Iorin kritisoijat antoivat ymmärtää. Ior ei ollut tutustunut laajemmin muihin mytologioihin eikä muiden mystikoiden teksteihin. Tiedän sen hyvin, sillä minulla on kotonani Iorin sekä Goan- että Helsingin-kodin kirjastot.

Lähdimme hyvän ystäväni Juha Javanaisen kanssa tapaamaan Ioria heti, kun siihen tuli ensimmäinen tilaisuus. Elettiin vuotta 1992. Matkasimme Akanpesälle Sipoon Gumbostrandiin ja löysimme merenrannasta vanhan talon. Ior ei ollut paikalla, mutta talo oli täynnä alastomia ja värikkäitä Iorin ystäviä ja mytologian lähettejä. Meidät otettiin ystävällisesti vastaan. Ilmassa leijui paksu kannabiksensavu, ja takka valoi huoneeseen lämpöä ja pehmeää valoa. Istuimme muiden sekaan lattialle ringiin teepannun ja kynttilöiden

ympärille ja kuulimme ensimmäiset saogat. Seuraavan kerran, kun saavuin Akanpesälle, Ior oli itse paikalla. Pitkä ystävyyskaverimme alkoi, samoin oma Bockin saagan ja Ior Bockin tutkimusmatkani.

Tein haastattelunauhoituksia Iorin viimeisen elinvuoden aikana. Tietämättä tulevaisuuden traagisista käännteistä olimme suunnitelleet käyvämmä läpi hänen henkilöhistoriaansa, hänen sukunsa saagaa sekä 1700-luvun historiaa. Etenimme hienosti, mutta kohtalolla oli omat suunnitelmansa. Lokakuun 23. päivänä 2010 työmme loppui Iorin raakaan murhaan.

Kirjaprojekti ja Iorin murha tekivät minusta saagan tutkijan. Kun Ior oli jo siirtynyt manalan maille, aloitin Iorin ”sisäpiirin” haastattelut. Olin saanut nauhoitettua Iorin tarinaa yli vuoden ajan, mutta työ oli jäänyt kesken. Läheisiltä ihmisiltä sain ainutlaatuista materiaalia Iorin elämästä ja heidän saagantulkintoistaan.

Sovimme alun perin Iorin kanssa, että ensin nauhoitamme hänen ja saagan vaiheista yhden oton, sitten kuuntelemme nauhoituksen, ja aloitamme sen pohjalta uuden nauhoituskierroksen uudesta vaiheesta. Uuden kierroksen alussa kelasimme asioita, jotka olivat jääneet pois tai joita tuli vielä lisää. Ehdimme päästä toiseen nauhoituskierrokseen.

Haastatteluissamme Ior sai vapaasti kertoa saagaa ja tarinoita omasta elämästään. En halunnut puuttua liikaa yksityiskohtiin, vaan annoin tarinan soljua vapaasti ulos hänen aivojensa lokeroista, kuten hän itse sanoi. En halunnut toimia kriitikkona vaan antaa kriitikoiden puida näkemyksiään kirjan julkaisun jälkeen.

Iorin tavanneet tietävät, että Ior halusi kertoa tarinoita positii-visessa hengessä. Hän ei halunnut puhua negatiivisista asioista, vaikka ne olisivat koskettaneet häntä itseään hyvinkin läheisesti. Tarinankertojana hän väritti tarinaa kuulijoiden mukaan. Mytologia ei ole historiaa. Oikeastaan historiakaan ei ole totuudellista historiaa, vaan se kerrotaan aina kertojan omasta näkökulmasta hieman kulmia hioen.

Lehdistö pyrkii myymään juttujaan sensaatiomaisilla otsikoilla, mutta kirjan lukija voi varmasti todeta, että lehdistön värittämä negatiivinen kuva Iorin elämästä on vain tarinan yksi puoli ja jättää kaikkein kiinnostavimmat asiat katveeseen.

Menin naimisiin vuonna 2013 Wambui Njugunan kanssa ja saimme kaksi lasta; Sesamin (s. 2014) ja Sumun (s. 2017). Perhe-elämä otti omansa ja tämän kirjan jäsentely kokonaisuudeksi kaiken muun työn ohessa kävi liian suureksi urakaksi. Juttelimme kustannusyhtiö Liken kanssa ja he ehdottivat Ari Vântäsen mukaan tuloa. Ari on kirjoittanut useita erityisesti musiikkiin ja yhteisiin liittyviä elämäkertoja, ja hän pystyi tuomaan kirjaan mukaan journalistin näkemys. Ari on löytänyt kirjaan valtavan määrän piilossa pysynyttä tietoa Iorista.

Kirja on meidän yhteinen ponnistuksemme ja Iorin elämän kunnoittamista niin todellisena kuin me, Iorin ystävät ja hänen elämänsä tutkijat, sen koemme.

Petri Räisänen

Iorin 84-vuotissyntymäpäivänä 17.1.2026

Arin johdanto

Tämä on kirja Ior Bockista, joka kerran tunnettiin nimellä Bror Holger Bertel Svedlin. Hän oli koulutettu näyttelijä, joka esiintyi ruotsinkielisissä teattereissa 1960–70-luvuilla, mutta työuransa hän teki Suomenlinnan oppaana.

Ior Svedlinin näyttelijäntyöstä on jäänyt valokuvia teattereiden arkistoihin, nimiä käsiohjelmiin ja mainintoja esitysten arvosteluihin. Hänen eloisista esitelmistään Suomenlinnassa on säilynyt jälkipolville muutamia nauhoituksia ja videotallenteita. Ior ei kirjoittanut opastuksiaan paperille vaan tallensi ne mieleensä.

Helmikuussa 1984 hän omien sanojensa mukaan toteutti sukunsa ennustuksen ja alkoi täyttää velvollisuuttaan ”kertoa Bockin perheen saagaksi kutsuttua tarinakokonaisuutta”. Hän sanoi saagan kulke-
neen suvussaan ihmiskunnan alusta alkaen. Hänestä tuli tunnettu mystikko ja mytologi. Ior syntyi vuonna 1942 ja kuoli vuonna 2010 traagisissa olosuhteissa.

Ior Bockin elämäntyö on jäänyt elämään. Erikoinen mies erikoisine tarinoineen kiinnostaa monia edelleen, kun tätä kirjoitetaan yli 40 vuotta saagan maailmaan tulon jälkeen. Koska tarinat, maailmanselitykset, kuvainnollisten kaninkolojen tutkiminen, historia sekä elämän arvoituksen ymmärtäminen ja sen tarkoituksen etsiminen tuskin lakkaavat ikinä kiehtomasta ihmisistä, herra Bock ja hänen saagansa eivät unohdu.

Minun tehtäväni tässä projektissa on ollut kirjoittaa ja toimittaa. Petri Räisänen oli koonnut vuosien mittaan valtavan ja upean lähdeaineiston, josta ryhdyin rakentamaan teosta. Tiesin etukäteen, kuka Ior Bock oli ja mistä hänet parhaiten tunnettiin, mutta nopeasti tuli selväksi, että tietoni oli hyvin pintapuolista. Siksi Iorin elämään ja

saagan maailmaan sukeltaminen oli suorastaan pyörriyttävä kokemus... ”kok-e-mus”, mitäköhän äännejärjestelmä siitä kertoisi?

Kirjan luvut ovat temaattisia kokonaisuuksia Iorin elämän eri vaiheista ja osa-alueista. Äännessä ovat kirjan tekijöiden ja Iorin ohella hänen elämäänsä liittyneet ihmiset, joista kaikki eivät ole halunneet esiintyä omalla nimellään. Elämäkerrallisten lukujen välissä on tuokiokuvia sekä osuuksia, joissa Ior kertoo Bockin saagaa. Saagan kokonaisuus on huomattavasti tätä laajempi, mutta näin lukija saa käsityksen siitä, mistä saagassa on kysymys ja miten Ior sitä kertoi. Itsestäänselvyyteen sortumisen uhallakin sanottakoon, että saagaosuuksissa ei kerrota historiaa vaan saagaa.

Ior Bockista, hänen puheistaan, elämästään ja teoistaan saa olla mitä mieltä tahtoo ja häntä koskevat näkemyksensä saa perustella parhaaksi katsomallaan tavalla – tiedolla, uskolla tai ymmärryksellä. Se ainakin on varmaa, että toista Ior Bockin kaltaista ei ole.

Ari Vääntänen

Aikajana

- 1942:** Ior syntyy
- 1950:** Bertel Svedlin kuolee
- 1956:** Ior menee valomieheksi teatteriin
- 1960:** Ior pääsee teatterikouluun
- 1962:** Erik Svedlin kuolee
- 1963:** Ior valmistuu teatterikoulusta
- 1964:** Ior käy armeijan ja menee töihin Wasa Teaterniin
- 1965:** Ior menee töihin Åbo Svenska Teaterniin
- 1969:** Ior aloittaa työn Suomenlinnan oppaana ja alkaa viettää talvet Lontoossa
- 1973:** Ior esiintyy Coralin mainoksessa
- 1974:** Ior matkustaa ensi kertaa Intiaan ja alkaa viettää talvensa Chaporassa
- 1976:** Rachel Boxström kuolee
- 1984:** Ior alkaa kertoa saagaa, Rhea Svedlin kuolee
- 1987:** Lemminkäisen temppelin kaivaukset alkavat
- 1990:** Pilvikohu valtaa lehdistön, Kajaanissa etsitään kultaista pukkia
- 1996:** *Bockin perheen saaga – Väinämöisen mytologia* ilmestyy
- 1998:** Ior pitää viimeisen esityksensä Suomenlinnassa
- 1999:** Ioria puukotetaan ja hän halvaantuu
- 2000:** Iorin omaisuus pakkohuutokaupataan
- 2004:** Ior palaa Intiasta viimeisen kerran
- 2010:** Ior kuolee – saaga jää elämään

Elokuun kuudentena 2010 Petri Räisänen nousee portaita kerrostalon neljänteen kerrokseen Helsingin Munkkiniemen Rakuunantiellä tai Dragonvägenillä, joksi Ior Bock kotikatuaan mielellään kutsuu. Hän on tuntenut Iorin melkein kaksikymmentä vuotta ja vierailut tämän luona usein, mutta viime aikoina tapaamisilla on ollut uusi tarkoitus. Petri on ryhtynyt haastattelemaan Ioria kirjaa varten. Työ on alkanut marraskuussa 2009 ja edennyt varsin hyvin ottaen huomioon, miten arvoituksellisesta tarinasta on kyse.

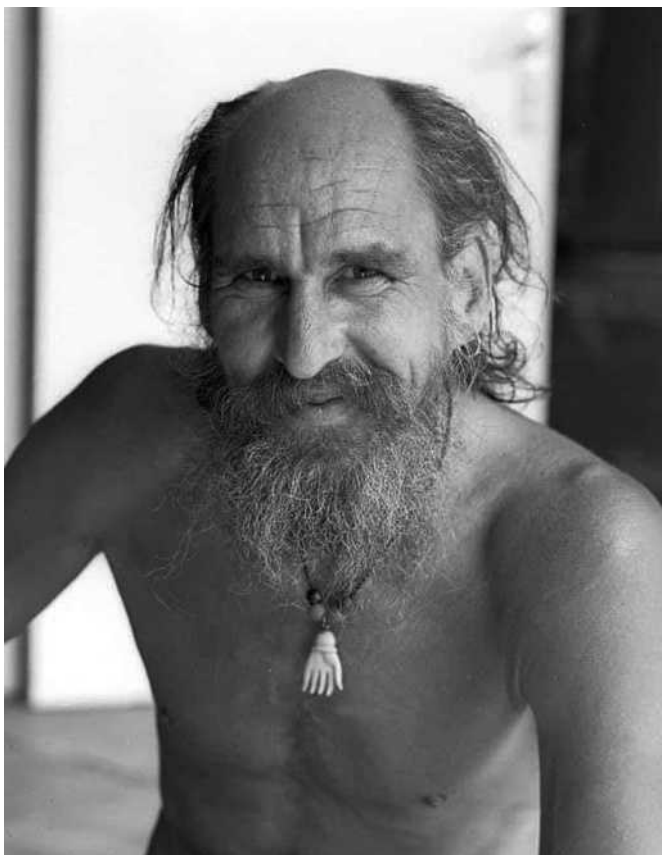
Abhi, toinen Iorin kahdesta intialaisesta avustajasta, tulee avaamaan oven ja tervehtii sydämellisesti. Iorin kotona on hiljaista ja rauhallista. Toinen avustaja Nilesh ei ole paikalla. Talon isäntä tekee sitä mitä hänellä tapana on ja mihin hän halvaantuneena pystyy: lepäälee patjalla, kelaa ja kuuntelee radiota. Ior on 68-vuotias. Hänen hiuksensa ja partansa ovat pitkät ja harmaat, eikä hänellä ole vaatteita yllään.

Lill Ior. Barnet Bertel. Bror Holger Bertel Svedlin. Ior Svedlin. Ior Bock. Mån-Bocken-Balder. Seppo Ilmarinen. Ers av Raseborg. Saagan perillisellä on monta nimeä. Vanha mies vaikuttaa ilahtuvan vierailusta. Kun Petri alkaa äänittää, Ior muuttuu tarinankertojaksi. Ennen varsinaista asiaa hän pohjustaa hiukan.

”Olemme tehneet nauhoituksia kanssasi jo viime vuonna”, Ior sanoo Petrille. ”Olet ollut mukana Temppelin vaiheissa ja se on varmasti motivoinut sinua tulemaan tänne mikrofonin kanssa. Juha Javanainen kävi myös aikoinaan Tölössä mikrofonin kanssa ja teki nauhoituksistaan kirjan. Hänen kanssaan ajateltiin, että kirjan voisi kääntää englanniksi ja saada suomenkielinen nauhoitus leviämään kirjan muodossa myös muille kielille. Sen voisi myöskin ajatella tapahtuvan näille nauhoituksille ja niistä valmistuvalle kirjalle. Bockin perheen saaga saa

nyt Suomen kirjastoista, mutta jostain syystä sitä ei koskaan käännetty englanniksi.”

”Kun tulit viime vuonna, niin aloimme kelausemme maailman alusta”, Ior jatkaa. ”En tiedä, oliko siinä kaikki kelaukset... Puhuimme varmasti vibreästä limasta, jota kutsutaan algeksi. Algesta tulee sitten ål tai ankerias, josta kehittyy sammakko. Sammakosta tulee apina ja apinan ja nännivuohen risteytyksestä syntyi ihminen. Tällaisesta johtopäätelmästä on aikoinaan rakennettu meidän saagan alku... ja nyt saat hieman lisää saagaa.”

KUVA: IOR BOCKIN KOTIALBUMI.

SAAGAN PERILLINEN

- IOR BOCKIN ESIPUHE

Minä olen tarinankertoja. Hahmot ovat sisälläni ja tulevat suustani ulos. Saaga on aivoissani ja voin avata sitä kysymysten avulla. Vastaukset niihin ovat aivojeni lokeroissa, takamuistissa. Minulla on muistissani satoja syntymäaikoja ja nimiä 1700- ja 1800-luvuilta, mutta en pysty heittämään niitä lonkalta. Jos saan tehtäväkseni kertoa jostain tietystä aiheesta, voin kelata nimiä ja vuosilukuja ja saada ne esille.

Olen saanut tämän tarinan äidiltäni ja siskoltani. He ovat saaneet sen minun isältäni ja tädiltäni, ja minun isäni ja tätini ovat saaneet tarinan minun isoisältäni ja isoäidiltäni, ja niin edelleen. Minulle ei annettu siirtämisoikeutta, joten olen sukumme viimeinen Bock. Kohtalokseni tuli antaa saaga takaisin ihmiskunnalle, koska olen isäni spermasta ensimmäinen poika, joka täytti 27 vuotta. Minulla oli veli, Rafael, mutta hän kuoli jo ennen kuin täytti 27 vuotta.

Minä en ole Pukki Lemminkäinen, minä olen Ior Bock. Perheessämme tittelini on Ers af Raseborg, mikä tarkoittaa samaa kuin kuningas Seppo Ilmarinen. Siskoni Rachel oli titteliltään Maj af Raseborg, Maija Ilmatar. Joskus titteleillä leikiteltiin, mutta minä olen vain Ior Bock, en mitään muuta. Nämä tittelet eivät kuulu aatelistoon vaan ovat perheemme omia. Ne tulevat spermajärjestelmästä, joka kertoo, kenelle mikäkin titteli kuuluu.

Knut Victor Boxström siitti tyttärensä Rhea Boxström-Svedlinin tämän 42-vuotissyntymäpäivänä 22. huhtikuuta 1941. Siittämiseni tapahtui Akanpesällä Gumbostrandissa sohväsängyllä. Akanpesän salissa oli kattokruunu, jonka koukkuun laitettiin ovaali rinkula. Siitä lähti neljä verhoa alas neljään sohvan pylvääseen, joiden päissä oli urat. Sohvan istuinkansi avattiin, jolloin sohvasta tuli sänky eli s-äng-ky – s = aurinko, äng = niitty, ky = miehen kalu – ja verhot ympärillä suljettiin. Samassa sohväsängyssä on siitetty koko meidän perhe. Sänky on siinä siittämistä varten, sohva on tarkoitettu istumiseen.

Synnyin 17. tammikuuta 1942. Knut Victor Boxström oli silloin 82-vuotias ja Rhea Boxström-Svedlin 42. Tätini Viktoria Kristinan piti toimia kättilönä, mutta hän ei ollut enää elossa, joten kättilönä toimi nainen Porvoosta. Synnyin suunnitelman mukaisesti Gumbostrandin saunassa, saunaperinnettä kunnioittaen.

Nimekseni piti alun perin tulla Rafael vuonna 1917 kuolleen veljeni mukaan, mutta he antoivatkin minulle aasin nimen, Ior. Se on sanojen lill-ior, fylg-ior ja super-ior loppuosa. Koko Akanpesän laakso oli keväisin täynnä lill-ior, sinisiä ja valkoisia liljoja.

Syntymäni jälkeen minua pidettiin vanhassa strömsöläisessä kehossa, *vaggassa*, jossa oli ura keskellä. Jos olin kusaissut, kusi valui uraa pitkin kuppiin, joka oli kehdon alla. Sen jälkeen kehtoon vaihdettiin kuivat oljet ja olin taas tyytyväinen. Ensimmäinen kuva minusta otettiin kahden kuukauden ikäisenä samaisessa olkikehdossa.

Minulla ei ole muistikuvaa isästäni, mutta hän ehti kastaa minut elämänsä viimeisten viikkojen aikana suvun tradition mukaan. Meidät on kaikki kastettu kastelusikalla isiemme spermalla, yleensä vuoden ikäisenä, mutta minun tapauksessani piti tehdä poikkeus, sillä isäni oli jo hyvin vanha. Knut Victor kastoi minut kastelusikalla omalla spermallaan 4.4.1942. Olin silloin vain kaksi kuukautta ja kaksi viikkoa vanha.

Seuraava valokuva minusta otettiin kasteseremonian yhteydessä. Minulla on siinä merimiespuku, johon kuului pieni merimieslakki.

Lakissa oli isäni viimeisen höyrylaivan nimi, Viola, ja sen banderolli. Samassa asussa minut kuvattiin myös Rhean 43-vuotissyntymäpäivillä 22.4.1942. Istun sohvalla Rhean sylissä ja vieressämme ovat Knut Victor sekä Rachel, joka nojaa sohvaan yläpuolellani. Minulla, Rhealla ja Rachelilla oli kaikilla sama isä, joten vaikka Rhea oli äitini, olimme myös tavallaan sisaruksia.

Seuraava kuva minusta on viimeinen, jossa isäni on vielä mukana. Se otettiin 10.5.1942. Knut Victor oli ottanut venevajasta valkoisen soutuveneeseen, jossa oli vihreä tuhto, toft, ja lähtenyt soutelemaan merelle. Otimme silloin kuvia isästäni, siskoistani ja minusta. Knut Victor oli airojen päissä, kun Rhea ja Rachel pitivät minua sylissä merimiesasussani ja ottivat vuorotellen kuvia.

Ne ovatkin viimeiset kuvat meistä yhdessä. Toukokuun 11. päivänä Knut Victor istui tuolilla takan edessä ja kuoli. Olin silloin kolmen kuukauden ja kolmen viikon ikäinen.

Isäni kuoleman jälkeen, 21.9.1942, minut adoptoitiin Rhean aviomiehelle, Sigurd Svedlinille. Sigurd Svedlin oli alkuaan Räf-sukua Pohjanmaalta, joka oli Bockien kaukaista sukuhaaraa. Paljon myöhemmin, 1800-luvulla, perheen poika Johan Räf meni naimisiin Storsvedin tytön, Anna Storsvedin kanssa. Liitosta syntyi kolme poikaa, Thure, Bertel ja Sigurd sekä yksi tyttö, Ella. Poikien muuttaessaan Helsinkiin he ottivat sukunimekseen Svedlin, joka oli muunnos Storsvedin tilan nimestä.

Thure Svedlinistä tuli Holger Schildts Förlag -kirjakustantamon johtaja. Nuorin poika Sigurd meni Hankoon vanhan keksitehtaan johtajaksi. Bertel opiskeli tiilirakennusmestariksi. Hänen valmistuttuaan Venäjän Keisari Nikolai I palkkasi hänet Kaukasukselle tekemään kilometrejä pitkiä muureja tsaarille. Olen nähnyt hänestä valokuvia, jossa hän ratsasti hevosella muiden insinöörien kanssa katsomassa töidensä jälkiä. Sigurd palasi kotiin vuonna 1921. Knut Victor naitti samana vuonna tyttärensä Rhea Boxströmin hänelle. Adoptionimekseni sain Bror Holger Bertel Svedlin.

Täyttäessäni seitsemän vuotta 1949 Rhea ja Rachel alkoivat opettaa minulle sukumme saaga kahden tunnin päivittäisissä jaksoissa. Saaga siirtyi eteenpäin opetusmenetelmällä, joka oli ajatusleikki, sanaleikki ja seurusteluleikki. Avasimme sanat ja lauseet kirjaimiin, tavuihin ja sanoihin ja etsimme niille assosiaatioita suvussamme säilyneestä alfabet-äännejärjestelmästä.

Tämän saman koulun olivat käyneet kaikki sukumme jäsenet jo tuhansia vuosia. Se oli meidän velvollisuutemme ja tehtävämme. Alfabet opetettiin kaikille Piruet- ja Roset-sukujen jäsenille ennen vuotta 1250. Tämän jälkeen sitä pidettiin hallussa ja kerrottiin eteenpäin vain kahdessa perheessä, Boxströmeillä (Bock) ja Raströmeillä (Ra). Opetus aloitettiin kaikille 7-vuotiaana ja se jatkui 27-vuotiaaksi asti.

Muistan nuoruudestani, kuinka muut lapset lähtivät aamulla kouluun tai ulos leikkimään, mutta minä olin sidottu istumaan Rhean ja Rachelin kanssa takan ääressä kuuntelemaan saaga. Rhea ja Rachel ottivat sanoja esille ja kelasivat ja analysoivat niitä minun istuessani hiljaa kuuntelijana. Niin helppoa se oli. En saanut sanoa mitään. Piti vain istua ja kuunnella. Olimme lähes aina takan ääressä ja nautimme samalla aamuteetä kupeista. Kesäisin istuimme alastomina ja talvisin piti laittaa vaatetta päälle.

Joskus kesäisin soudimme Rhean ja Rachelin kanssa saareen Gumbon edustalle. Siellä pystyimme olemaan ulkona omin päin ja käymään läpi sanoja ja assosiaatioita. Muuten emme pystyneet olemaan ulkona opiskelun aikana. Siellä oli liikaa häiriötekijöitä, ja alfabet pidettiin aina salassa muilta ihmisiltä.

Saagan ja alfabetin salaaminen muilta kuin perheenjäseniltä kävi hyvin helposti. Heti, kun ovikello soi tai joku tuli huoneeseen, lopetimme puhumisen välittömästi. Kaikki kelailut loppuivat ja otimme vieraan vastaan. Vaihdoimme puheenaihetta ja jatkoimme aivan luontevasti eteenpäin kuin mitään ei olisi puhuttukaan.

Näin jatkui vuoteen 1969 asti, vaikka välillä käväisinkin Tammi-saarella, Vaasassa ja Turussa. Niihin aikoihin soitin päivittäin äidilleni

kotiin ja kerroimme toisillemme kuulumiset. Jopa teatterin valomiehenä työskentelyn ja teatterikoulun aikana istuimme aamuisin alas takan eteen ennen bussimatkaani Helsinkiin. Rhea ja Rachelin koulutus auttoi minua muistamaan ja perehtymään asioihin yksityiskohtaisesti.

Saagassa on paljon käsittämätöntä, joka pitää jättää auki omissa aivoissa. Toisaalta voi huomata, että juuri tätä saagaa on kerrottu kaikkialla maailmassa, sen voi löytää joltain osin jokaisesta alkuperäiskulttuurista. Jotkut asiat ovat vahvistuneet omassa kelausisani, ja vaikka yrittäisin jättää niitä auki, olen kuitenkin päätenyt johonkin lopputulokseen, ja tulos on vahva.

Ihmisen alkuperä on mysteeri, jota me tässä kelailemme ja analysoimme. Etsimme ihmisen alkuperäistä luontoa, joka avaa meille ymmärryksen nykyiseen.

1.

IOR SVEDLIN

Kun saagalaiset kuulevat Petrin haastattelevan Ioria kirjaa varten ja keräävän tietoa myös muista lähteistä, moni tulee juttelemaan hänelle asiasta. Toisten äänensävy on innostunut ja kiinnostunut. Toiset vaikuttavat olevan huolissaan.

Osa on sitä mieltä, että tietyt asiat pitäisi jättää kirjoittamatta. He tuntuvat pelkäävän, että valmiiseen kuvaan sopimatonta materiaalia on liikaa. He sanovat, että asioita tulisi analysoida saagan mukaisesti ja kirjoittaa niin, että kaikki on mahdollista. Ja ettei kaikilta kannata edes kysyä mitään.

Yksi pitkäaikaisimmista saagalaisista, Kevin Woods, ei ole sitä mieltä. Hän hyväksyy sen, että Iorin elämään liittyy tarinoita, jotka voivat olla tai olla olematta totta. ”Ymmärrän ihan täysin, että yrität hankkia kaiken saatavilla olevan tiedon”, Kevin sanoo. Petristä on hienoa kuulla se. Kevin on ollut pitkään Iorin seurassa ja tuntee saagan, mutta hänen mielensä on avoin ja asenteensa positiivinen.

Kun Petri saa käsiinsä tietoa, joka ei sovi yhteen Iorin kertoman kanssa, saaga muuttuu hänen mielestään saagamaisemmaksi, tarinaksi, joka ei perustu pelkästään totuuteen. Ior on aina sanonut, että ei pidä uskoa vaan ymmärtää. Mutta kuinka moni muu ajattelee niin?

Kaikkien lähteiden perusteella on selvää, että Ior kasvoi Bertel ja Rhea Svedlinin perheessä, johon kuului myös toinen poika, Erik. Hänen

lapsuutensa ei ollut niin helppo ja idyllinen kuin olisi voinut toivoa. Se saattoi jättää häneen jälkiä.

***

Mies, joka aikanaan tultiin tuntemaan Ior Bockina, syntyi Helsingissä tammikuun 17. päivänä 1942. Hänelle annettiin kolme etunimeä: Bror Holger Bertel. Svedlinin perhe asui pääkaupungissa, mutta Sipoon Gumbostrandissa sijaitseva kesänviettopaikka oli sille hyvin tärkeä.

Perheen isä Bror Gustaf Bertel Svedlin oli syntynyt Uusikaarlepyyssä 1.4.1889. Hän oli asunut Vaasassa ennen kuin muutti Helsinkiin vuonna 1908.

Bertelillä oli kaksi veljeä. Heistä tunnetuin oli vuonna 1891 syntynyt toimittaja, kirjailija, kustannusjohtaja ja itsenäisyysaktivisti Thure William Svedlin. Berteliä kaksi vuotta vanhempi veli Johan Sigurd (kutsumanimeltään Sigurd) oli asunut Hangossa ja kuollut jo kesäkuussa 1936 vain 48-vuotiaana. Sigurdin poika Tor Svante Svedlin oli diplomi-insinööri ja tunnettu bibliofiili, joka keräsi ruotsalaista 1700-luvun kirjallisuutta. Svante omisti muun muassa ainutlaatuisen August Strindberg -kokoelman, johon kuului yli 150 nidettä.

Perheen äiti Rhea oli omaa sukua Boxström ja kotoisin Helsingistä. Huhtikuun 22. päivänä vuonna 1899 syntyneenä hän oli kymmenen vuotta Berteliä nuorempi. Hänen vanhempansa Knut Victor ja Hilma Matilda olivat muuttaneet Tammisaaresta Helsinkiin vuonna 1895. Rhean vuonna 1896 syntynyt isovelji Rafael oli ammuttu sisällissodassa helmikuun 1. päivänä 1918. Boxströmien vanhin lapsi oli vuonna 1888 Turussa syntynyt Rachel. Rhean isosisko oli naimaton nainen, joka perusti vaateateljeen Helsinkiin, osoitteeseen Kapteeninkatu 11. Nimeksi tuli Atelje Rachel.

”Hän valmisti juhlapukuja ja useita ensi-ilta asuja Helsingin hienostorouville ja -herroille”, Ior kertoo Petri Räisäsen haastattelussa

vuonna 2010. ”Kun vaate oli valmis, Rachel pakkasi sen matalaan ruskeaan pahvilaatikoon. Hän vei vaatteet henkilökohtaisesti asiakkailleen, ja usein olin hänen mukanaan. Tällä tavalla pääsin näkemään melkein kaikki suuret ja hienot asunnot Helsingissä. Rachelilla oli kymmenisen ompelijaa töissä, mutta kalliit kankaat, jotka asiakkaat toivat itse ulkomailta hänelle valmistettavaksi, hän leikkasi aina itse suuren pöydän päällä. Nuoremmat tytöt ompelivat leikatut kankaan palaset puvuiksi. Kutsuimme Rachelia lempi- ja kutsumanimillä Ragne tai virallisemmin Föreståndarinna.”

Bertelin ja Rhean tapaamisesta on säilynyt tiedonmurunen Bertelin 50-vuotisrunossa: ”*För tjugo år sen stod Bertel in tjänst fom fullfjädrad byggnadsingenjör / i Tyskland beläst och i Ryssland berest, för övrigt en ungalrscharmör / Hans väg till ett viv den blev inte lång / hon satt på kontoret och sa: come along! / Den fjärde bågaren, hurra, ska Rhea och Bertel ha!*” Runon mukaan Saksassa opiskellut ja Venäjällä matkustellut Bertel oli tavannut tulevan vaimonsa kolmekymmppisenä työn kautta.

Ior ja Rhea. KUVA: IOR BOCKIN KOTIALBUMI.

Bertel ja Rhea olivat iäkkäitä vanhemmiksi. Kun pojat tulivat taloon, isä oli yli viidenkymmenen ja äiti yli neljänkymmenen. Asialla oli puolensa: Svedlinit olivat ehtineet hankkiutua vakaaseen taloudelliseen asemaan. Insinööriksi kouluttautuneella Bertelillä oli ollut jo 1920-luvulta lähtien rakennusalan yritys Byggnadsbyrå B. Svedlin Ab. Hän oli osakkaana myös Osakeyhtiö Erim Aktiebolagetissa, joka suoritti rakennusten tuholaisdesinfointeja sekä kosteuskuivauksia ruotsalaisen kuumailmakojeen Thedecon avulla. Molemmat yritykset toimivat Byggnadsbyrå B. Svedlin Ab:n tiloissa Kasarmikatu 14:ssä Helsingissä.

Iorin lapsuudesta ei ole jäänyt jäljelle muuta kuin hänen itsensä kertoma tietoa, ja sitä määrittelee liki kauttaaltaan Bockin perheen saaga. Ei kuitenkaan ihan kaikkea.

”Tehtiin lumiukkoja ja lumilinnoja”, Ior muisteli idyllistä 1940-lukua Radiomafian haastattelussa vuonna 1993. ”Lunta satoi niin paljon,

että minun piti nousta tuolille katsomaan ulos ikkunasta, kun lumi oli tullut seinää päin.”

Iorin perheen kaupunkikoti sijaitsi Kapteeninkadulla Helsingin Ullanlinnassa. Hän on kertonut aloittaneensa kansakoulun ruotsinkielisessä Cygnaeusskolanissa, joka sijaitsi Helsingin Ratakadulla. Se tie jäi lyhyeksi.

”Kävin koulun ensimmäistä luokkaa, mihin koulunkäyntini loppui. Joulujuhlassa tytöt olivat enkeleitä ja pojat olivat tonttuja. Me lauloimme

Rhea poikiensa Iorin (oik.) ja Erikin kanssa.

KUVA: IOR BOCKIN KOTIALBUMI.

esiripun edessä, ja sitten *tablå* avattiin ja Jeesus ja Maria tulivat esiin”, Ior kertoi.

”Sain hyvän todistuksen, mutta seuraavana vuonna en enää mennyt kouluun vaan jäin kotiin Sipooseen. Kahdeksanvuotiaana olin yhden talven Metsäkummun koulussa Oulunkylässä. Se oli suomenkielinen koulu, jossa opin hieman puhumaan ja kirjoittamaan suomeksi. Minulla on vieläkin vaikeuksia suomen kielen kirjoittamisen kanssa, vaikka puhuminen sujuu aika vaivattomasti”, hän jatkoi.

Metsäkummussa oli kyllä koulu aina laitoksen perustamisesta eli vuodesta 1947 lähtien, mutta se ei itsessään ollut koulu vaan ongelmalasten tarkkailu- ja hoitokoti. Tämä selviää Terttu Arajärven teoksesta *Pahantapaisista pojista ja tytöistä itkeviin vauvoihin: yli 100 vuotta lasten mielenterveystyötä*.

”Ior kertoi kerran, että hänen äitinsä oli lähtenyt jonnekin, ja hänet oli laitettu ’lapsikenneliin’ eli lastenkotiin”, muistelee Iorin entinen puoliso Tove (nimi muutettu). ”Kun kerroin sen hänen sukulaisilleen, he sanoivat, että ’kennel’ oli pikemminkin lasten mielisairaala. Ior ei varmasti ollut helppo lapsi. Rhealla alkoi myös olla ikää ja vaikean lapsen hallitseminen kotona ei ollut hänelle mahdollista.”

Pahantapaisista pojista ja tytöistä itkeviin vauvoihin -kirja kertoo Metsäkummusta asioita, joista voi päätellä jotakin pienen Iorin tilanteesta: ”Metsäkummussa hoidettiin normaaliälyisiä lapsia, joilla oli kasvatuksellisia ongelmia. Heillä ilmeni jonkinasteista hermostuneisuutta tai heillä oli sosiaalisia vaikeuksia. Monet laiminlöivät koulunkäyntiä, karkailivat, olivat lievästi epärehellisiä.”

Mikä Iorista sitten teki ongelmalapsen? Ehkäpä se, että Bertel Svedlin kuoli äkillisesti 7.3.1950. ”Minä olin ainoastaan kahdeksanvuotias, kun hän kuoli, ja minulla on hyvin vähän muistoja Bror Gustaf Bertel Svedlinistä”, Ior kertoi vuonna 1993 Juha Javanaisen äänittämällä monologinauhalla.

Vanhemman kuolema merkitsee lapselle läheisen kiintymyssuhteen katkeamisesta, turvallisuudentunteen järkkymistä ja suurta